

ZAGOTAVLJANJE VARNEGA IN VZPODBUDNEGA UČNEGA OKOLJA

NACIONALNA ŠTUDIJA
ZAZNAVE NASILJA
NAD UČITELJI IN RAVNATELJI
V ŠOLAH

Predstavitev poročila



PEDAGOŠKI INŠTITUT, 5. 10. 2021

Problem

- Nacionalna strategija **zagotavljanje varnega in spodbudnega učnega okolja** ima za cilj doseči izobraževanje brez vsake vrste nasilja.
 - Večja pozornost do raziskovanja nasilja pomeni v zadnjem času **več informacij o nasilju v šolah**, ki pa so večinoma omejene na **pojave nasilja med učenci in dijaki**.
 - V raziskovalnih študijah (npr. TIMSS 2015) pa so tudi učitelji in šole sistemu poročali o **problemih z nasiljem, ki so ga deležni tudi učitelji**.
 - V slovenske osnovne šole, kjer verbalno nasilje nad učitelji po poročilu ravnateljev ni problem, je bilo leta 2015 vpisanih le 51 % vseh osnovnošolcev v Sloveniji. Mednarodno povprečje med 39 državami je 70 % učencev v šolah brez probemov z nasiljem.
 - V Sloveniji je bilo kar 12 % učencev vpisanih v šole, ki so poročale, da imajo probleme s fizičnim nasiljem učencev nad učitelji, med vsemi državami pa je ta delež učencev v povprečju 5 %.
 - Slovenski učitelji so poročali, da so njihove šole sicer v bolj varnem okolju kot je bilo mednarodno povprečje, vendar pa so učenci manj spoštljivi do učiteljev ter se slabše vedejo, kot v povprečju v drugih državah, hkrati pa šole manj pravično in dosledno izvajajo svoja šolska pravila kot drugje.
- ➔ **Potreba po sistematično zbranih raziskovalnih podatkih o nasilju nad učitelji je vodila v zasnovo in izvedbe samostojne nacionalne študije.**

Izhodišče

- Na delo na šoli vpliva učiteljeva zaznava delovnega okolja in njegov občutek varnosti na šoli → **v ospredju študije je bilo merjenje zaznanega nasilja** med učitelji in ne samo merjenje pogostosti nasilnih dogodkov
- Študija je k sodelovanju povabila **reprezentativna vzorca učiteljev predmetne stopnje osnovne šole (OŠ) in srednje šole (SŠ) ter ravnatelje** njihovih šol, ki so že sodelovali v mednarodni raziskavi TALIS.
- Odzivnost vzorcev je bila 70 % v OŠ in 60 % v SŠ, sodelovalo je okoli 1700 učiteljev z vsake ravni.
- Povprečna starost respondentov je bila 45 let v OŠ (80 % žensk in 20% moških) in 48 let v SŠ (70 % žensk in 30 % moških).
- Podatki so bili zbrani **s spletnimi vprašalniki** pomladi leta 2018 in, skladno s strinjanjem posameznega respondenta, povezani z odgovori za TALIS.
- Poročilo je javno objavljeno v [Digitalni knjižnici Pedagoškega inštituta](#).

Vsebina študije

Vprašanja za učitelje in ravnatelje so obsegala več vsebinskih sklopov:

- 1. opis stanja na šoli:** zaznavanje pogostosti nasilnih dogodkov nad učiteljem s strani učencev, staršev in drugih zaposlenih na šoli, lokacija dogodkov, razlogi za nasilne dogodke ter običajni odziv nanje;
- 2. odnos učiteljev do nasilnih dogodkov:** kritično poročilo o pričakovanem in realnem odzivu učitelja ob nasilnih dogodkih, ki so se mu zgodili;
- 3. reševanje problematike:** poročilo o obstoječih in želenih dopolnitvah ali izboljšavah protokolov ter strategij za reševanje sporov in problemov nasilja na šoli;
- 4. opis primera dobre in slabe prakse:** ti primeri, opisani v obliki kratkega besedila, so bili posebej podvrženi besedilni analizi, s katero smo poskušali prepoznati razlike med dobrimi in slabimi praksami ter med dogodki na osnovnih in srednjih šolah.

Stanje na šolah

- Fizično nasilje nad učitelji: **okoli 3 % osnovnošolskih in 1 % srednješolskih učiteljev je doživi fizično nasilje s strani učencev ali dijakov, do nekajkrat letno.**
- Malce več, do **7 % učiteljev, so učenci ali dijaki žalili ali obrekovali po elektronskih medijih in telefonih, tudi to le nekajkrat na leto.**
- **Besedno nasilje s strani učencev doživlja vsak peti učitelj v osnovni šoli in vsak sedmi učitelj v srednji šoli.**
- Nasilnih poseg učencev v lastnino učiteljev, do nekajkrat na leto ali mesečno doživi **17 % učiteljev OŠ in le 6 % učiteljev SŠ.**
- **Motenje pouka ni vedno nasilno, je pa pogosto:**

Posamezni učenec/dijak je s svojim vedenjem otežil ali onemogočil načrtovano izvedbo pouka.

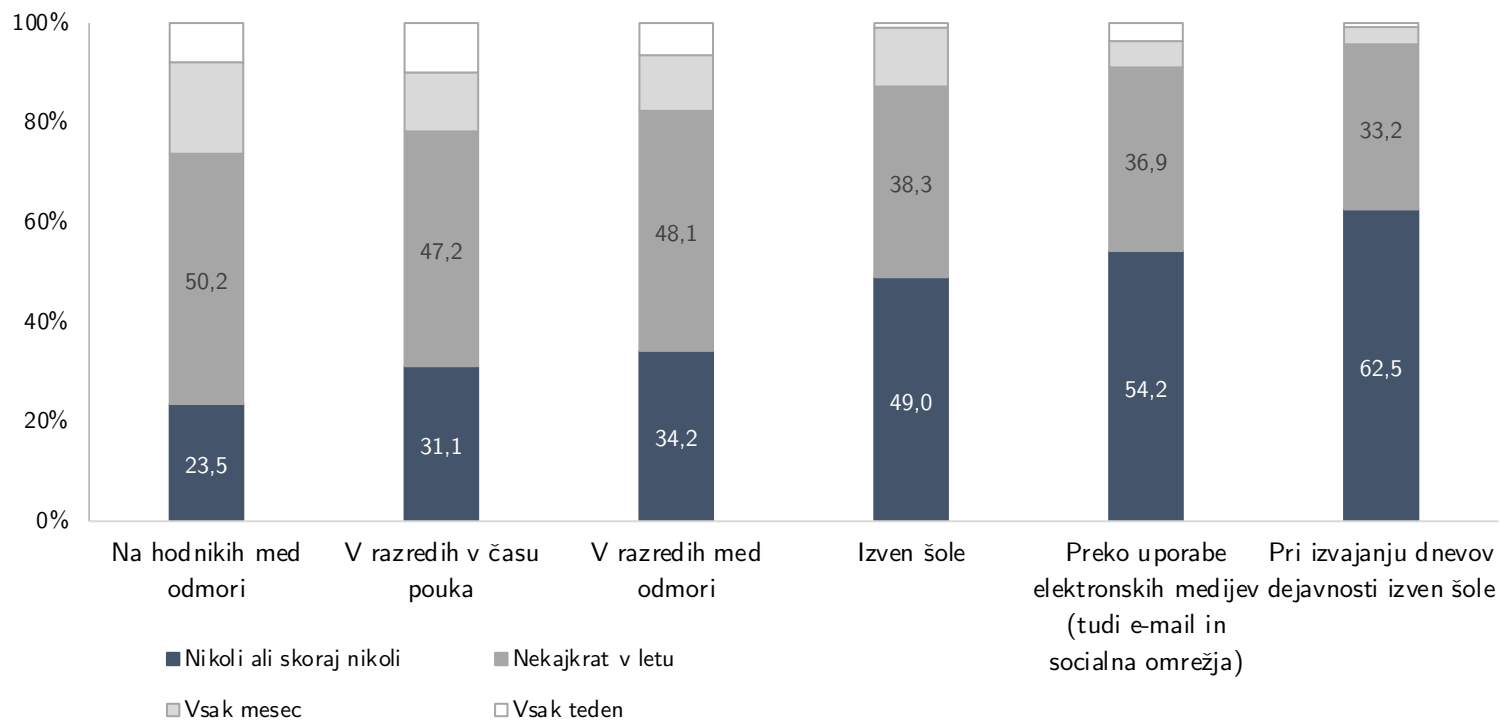
	Nikoli ali skoraj nikoli	Nekajkrat v letu	Vsak mesec	Vsak teden
OŠ	21,9 %	43,3 %	17,1 %	17,7%
SŠ	37,0 %	42,3 %	12,4 %	8%

Učenci/dijaki so kot skupina s svojim vedenjem otežili ali onemogočili načrtovano izvedbo pouka.

	Nikoli ali skoraj nikoli	Nekajkrat v letu	Vsak mesec	Vsak teden
OŠ	44,1 %	35,0 %	12,1 %	8,7%
SŠ	54,8%	32,3 %	8,0 %	5 %

Kraji nasilnih dogodkov

Najpogostejše se nasilni dogodki zgodijo na hodnikih med odmori.



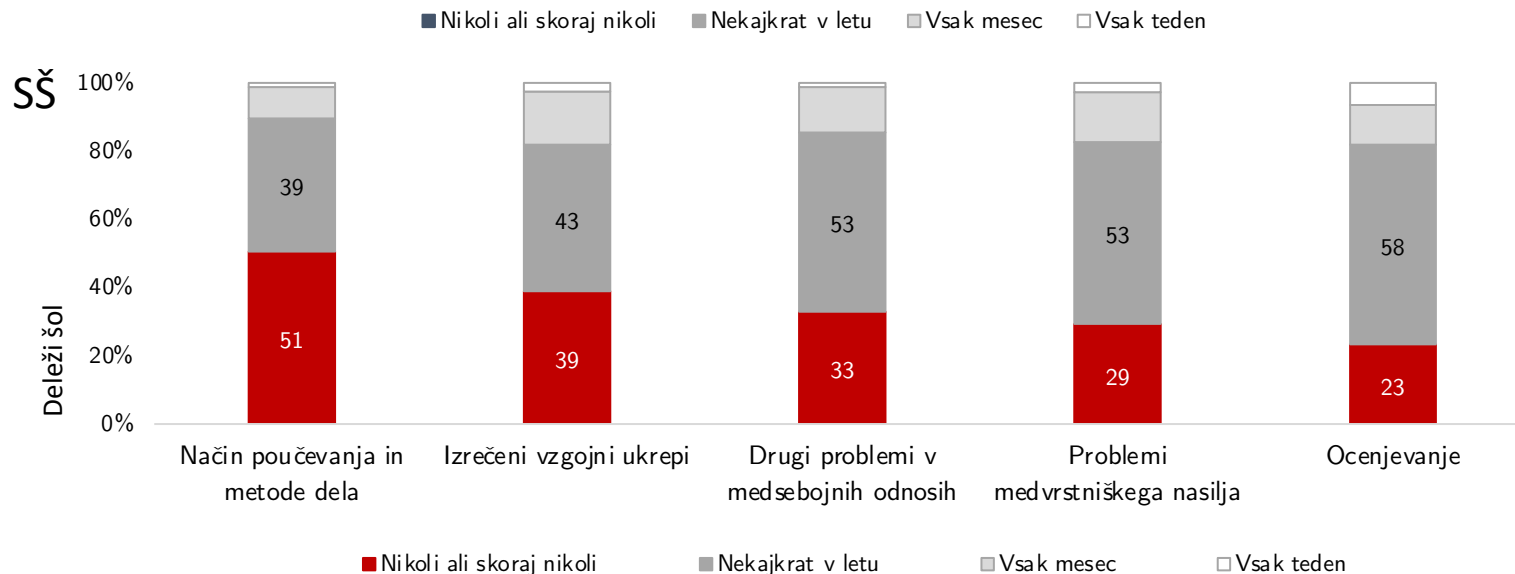
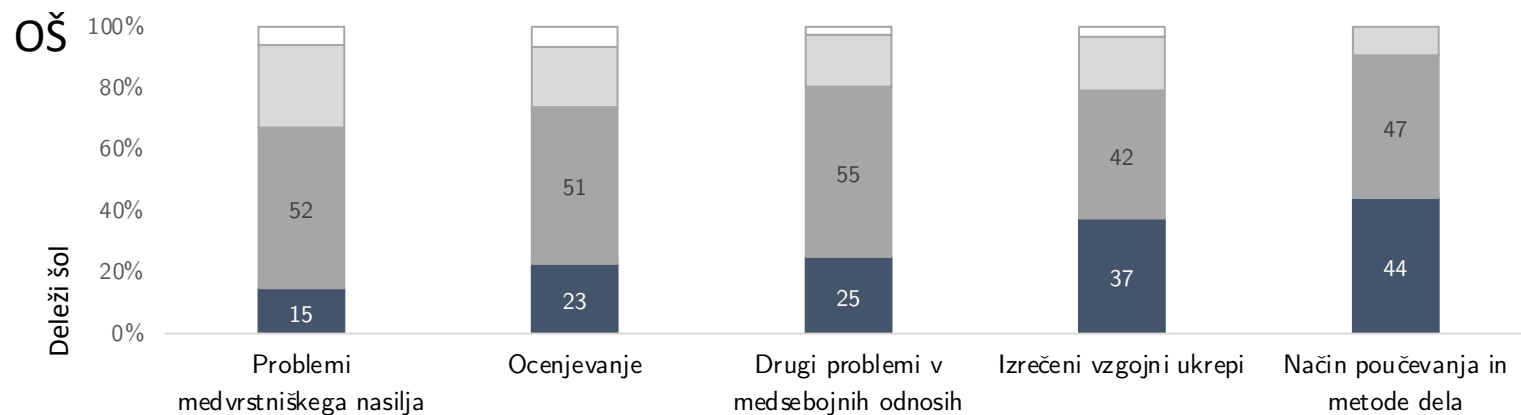
Deleži ravnateljev OŠ po poročanju o krajih, kjer se zgodijo nasilni dogodki

Starši

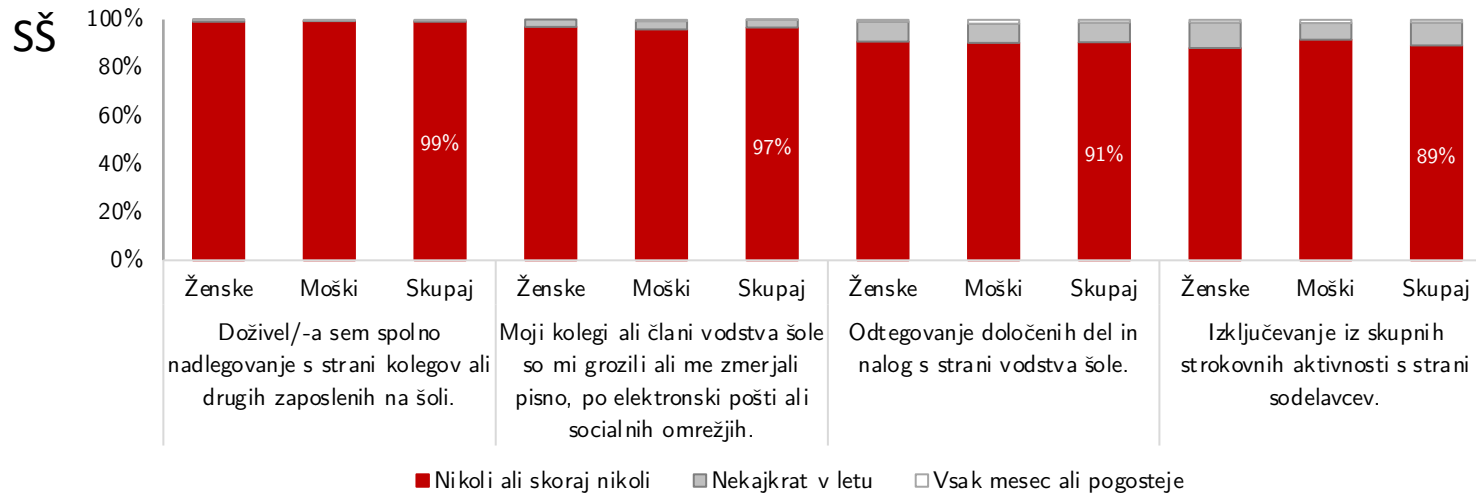
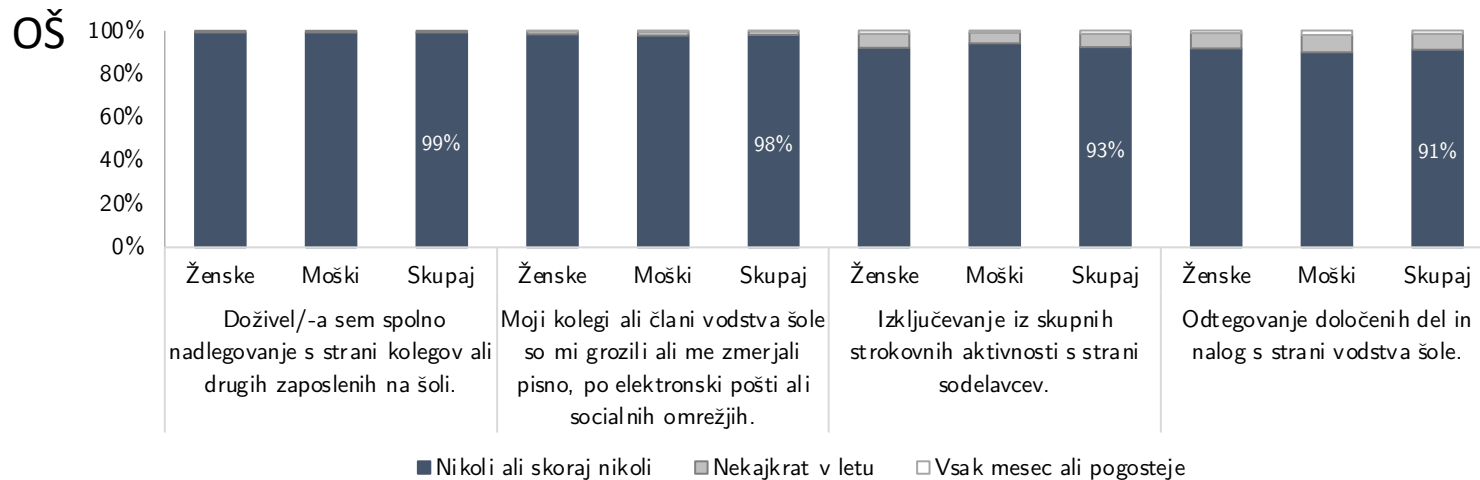
- V OŠ je več kot **90 % učiteljev** in v SŠ so skoraj vsi učitelji zapisali, da jim **starši nikoli** ali skoraj nikoli ne **grozijo, jih zmerjajo ali obrekujejo** po elektronski pošti ali socialnih omrežjih, skoraj vsi učitelji pa so potrdili, da starši nikoli ali skoraj nikoli niso fizično nasilni do njih.
- **Nespoštljiva komunikacija** s strani staršev se občasno zgodi **24 %** učiteljem v OŠ in **15 %** učiteljev v SŠ. **8 %** učiteljev v OŠ in **4 %** v SŠ poroča, da starši nasilno reagirajo, ko šola v zvezi z njihovim otrokom izvede predpisan ukrep.
- Resen problem z **anonimnimi prijavi staršev, podanimi zoper učitelje v OŠ: 7 % učiteljev in 13 % učiteljev v OŠ** redno doživlja zlonamerne prijave nekajkrat na leto (v SŠ povprečno 5 %).
- Ravnatelji poročajo o starših podobno. Zlonamerne prijave vsaj nekajkrat na leto beležijo na tretjini OŠ in petini SŠ.

Vzroki nasilja

Po mnenju ravnateljev se vzroki razlikujejo med OŠ in SŠ.

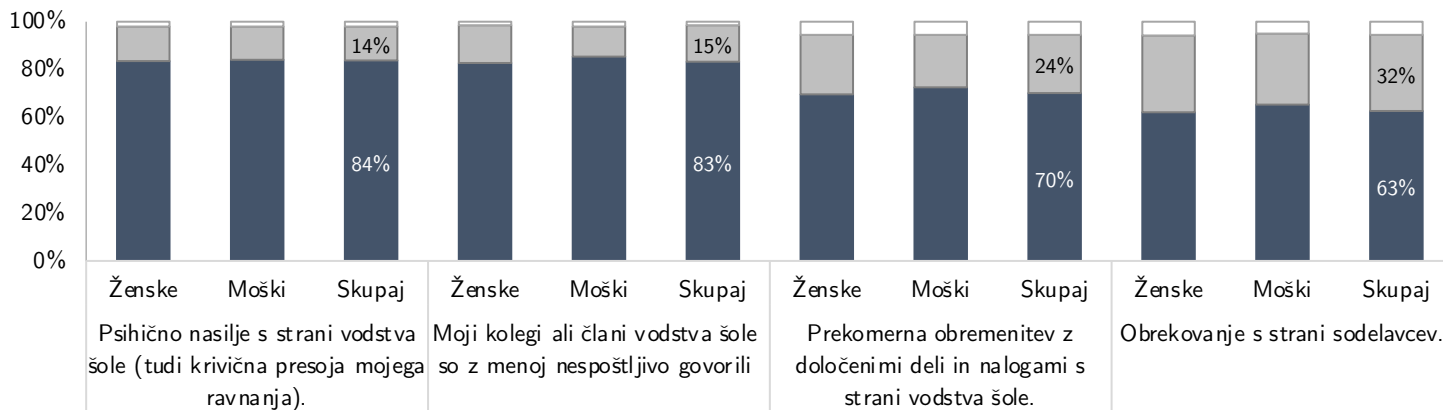


Pojavi nasilja nad učitelji, ki so redki

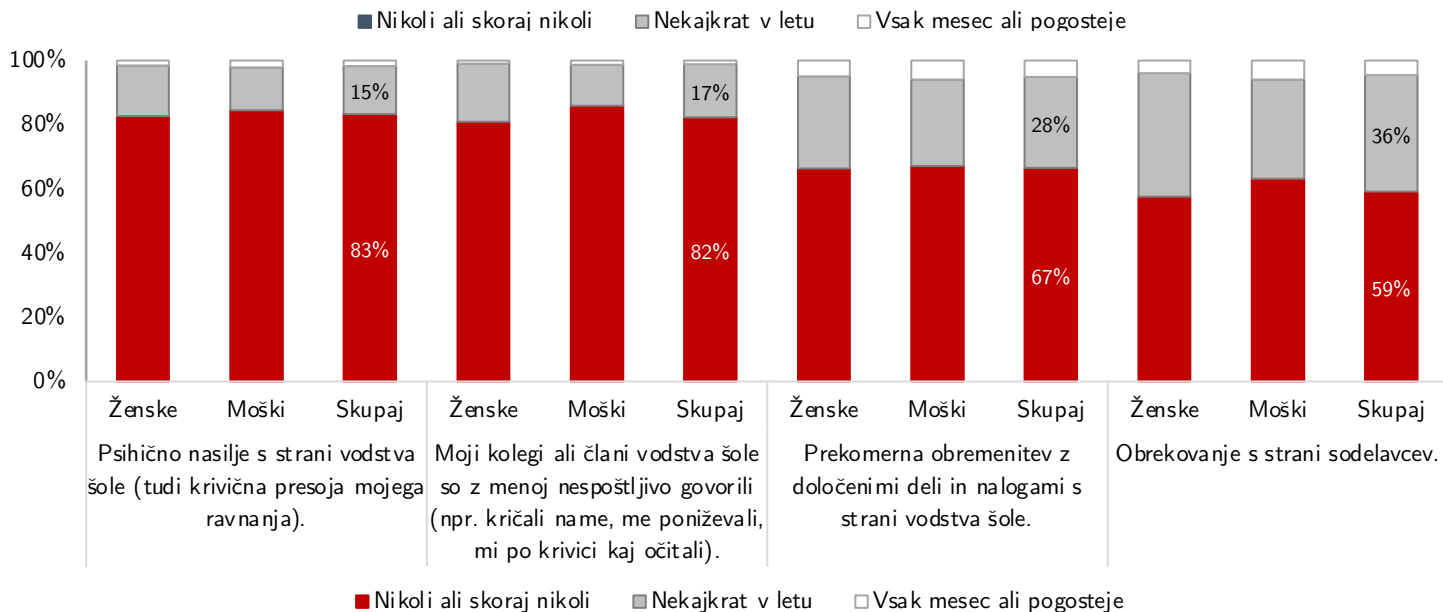


Pojavi nasilja nad učitelji, ki so pogostejši

OŠ



SŠ



Odzivi na problem nasilja so podobni v OŠ in SŠ

- $2/3$ učiteljev v OŠ in SŠ se skoraj nikoli NE zgodi, da o dogodku ne bi nekemu poročali.
- 40 % učiteljev o dogodku NE poroča uradno, tretjina se pogovori s sodelavci.
- Skoraj $2/3$ učiteljev pogosto ali vedno obvestita vodstvo šole.
- Manj kot $1/2$ učiteljev o vsakršnem nasilnem dogodku skoraj vedno pove vodstvu ali svetovalni službi.

Sledi, da ostaja precej problemov nasilja prikritih vodstvu šole in svetovalni službi.

- Podatki kažejo, da učitelji pri reševanju problemov precej pogosto ostajajo prepuščeni samim sebi.
- $2/3$ učiteljev v OŠ in dobra $1/2$ učiteljev v SŠ meni, da se od njih pričakuje, da neustrezne zahteve staršev rešujejo sami.

Vprašanje je, koliko problemov od tistih, o katerih učitelji niso nikomur povedali, so ti učitelji sploh poskusili rešiti?

Poročanje ravnateljev o odzivih na nasilje na šoli

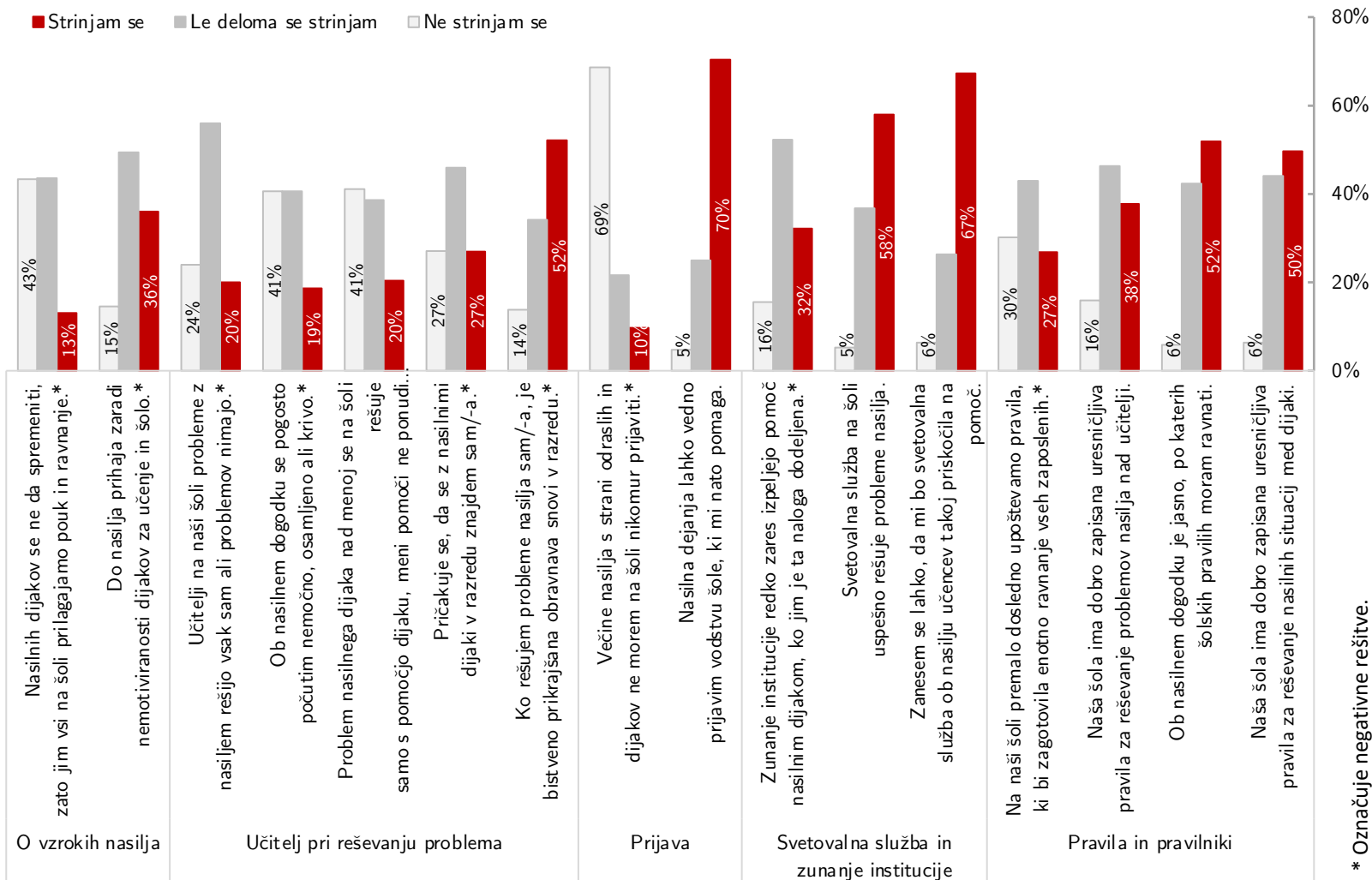
OŠ

Nikoli ali skoraj nikoli
 Včasih
 Pogosto
 Skoraj vedno

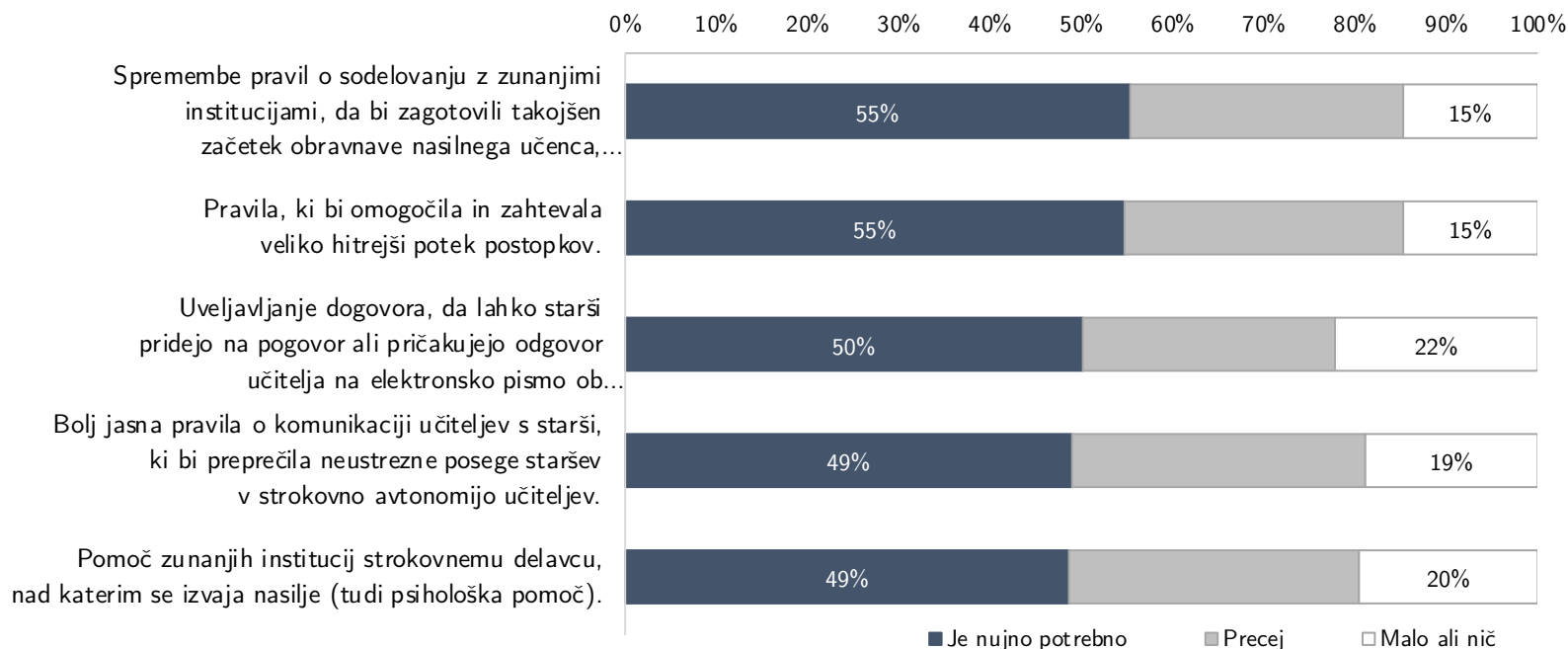


Tudi 40 % ravnateljev SŠ, poroča, da jih vsaj včasih ovirajo nasprotujoča pravila o reševanju problemov.

Stališča učiteljev do reševanja problemov nasilja na SŠ



Potrebne nujne spremembe po mnenju učiteljev



V SŠ: Učitelji si najbolj želijo **hitrejših postopkov obravnave** nasilnih dijakov, **boljša pravila** o ravnanju na šoli, o sodelovanju z zunanjimi institucijami ter **ureditev pomoči**, tudi psihološke, zunanjih institucij **učitelju kot žrtvi nasilja**; bolje organizirano komunikacijo in **pravila sodelovanja** s starši, ki bi zagotovila **ohranjanje avtonomije** učiteljev brez poseganja staršev v učiteljeve strokovne odločitve.

Želene najnujnejše spremembe večinoma zahtevajo sistemske premike na nacionalni ravni.

Analiza opisov dobrih in slabih praks

Opise primerov nasilnih dogodkov in reševanja smo analizirali z besedilno analizo korpusa vseh poročil (na voljo na Clarín.si).

- **Slabe prakse:** prikrivanje, odlašanje, slabo sodelovanje z inštitucijami
- **Dobre prakse:** mediacija, pogovori, sodelovanje s starši, sodelovanje vseh zaposlenih na šoli, učinkovita podpora svetovalne službe in vodstva šole učiteljem, od katerih se NE pričakuje, da bodo probleme reševali sami, sploh, če so v vlogi žrtve.

Dobro rešeni		Slabo rešeni		Dobro rešeni		Slabo rešeni	
OŠ	Ni na seznamu slabo rešenih	Pojmi	Ni na seznamu dobro rešenih	SŠ	Ni na seznamu slabo rešenih	Pojmi	Ni na seznamu dobro rešenih
restitucija	X	prešolali		razrednik		dijak	
prešolali		razrednik		verbalno	X	razrednik	
razrednik		pometlo	X	svetovalna	X	pomete	X
razredničarka		razredničarka		dijak		izrečen	
pedagoginja	X	verbalno	X	vzgojne	X	pretep	X
mediacija	X	izrečen	X	izrečen		dijaki	X
vzgojni		zmerjanje	X	obiskovanje	X	nasilje	X
stepla	X	opomin	X	razgovor	X	izključitev	
svetovalna	X	sošolci	X	sošolec	X	preproga	X
psihologinjo	X	vzgojni		mediacija	X	inšpekcija	X

Deset pojmov, ki se med opisi dobro in slabo rešenih primerov pojavijo največkrat, to je imajo najvišje razmerje pojavitve v primerjavi z referenčnim korpusom slovenskega jezika

Vabimo k branju celotnega poročila

Poročilo je dosegljivo v **knjižni obliki** na Pedagoškem inštitutu ali
v **elektronski obliki**:

[Nacionalna študija zaznave nasilja nad učitelji in ravnatelji](#)
v Digitalni knjižnici Pedagoškega inštituta

in

na projektni strani projekta TALIS Slovenija:

<https://talispei.splet.arnes.si/2020/10/27/knjizice-zaznavanje-nasilja/>